

Lesplan: Piet Mondriaan

Deze wereldberoemde kunstenaar uit dit kleine Nederland moet toch minstens één keer aan bod komen in de basisschooltijd van een kind. Bij de meesten bekend dankzij zijn composities met zwarte lijnen en primaire kleuren, maar hoe is hij daar eigenlijk toe gekomen? Kan die compositie eigenlijk ook met driehoeken? Wat gebeurt er als een andere kleur 'de hoofdrol' krijgt? Kies je liever roze en paars in plaats van rood, geel en blauw? Probeer het uit.

Deze les begint met kunstbeschouwing (oftewel het kijken naar kunst) en eindigt met creatief aan de slag gaan. Kies zelf welke doelen van de les geschikt zijn voor jouw leerlingen.

Kennis:

De leerling weet dat Piet Mondriaan een Nederlandse kunstenaar is.
De leerling kan het begrip *compositie* uitleggen (aan de hand van een schilderij).

De leerling benoemt verschillende kleuren en vormen die hij/zij herkent in een schilderij van Piet Mondriaan.

De leerling kan uitleggen wat de kunststroming kubisme is (en kan dit eventueel vergelijken met een andere stroming).

Vaardigheid:

De leerling bedenkt een variatie op de wereldberoemde compositie met groot rood vlak van Piet Mondriaan.

De leerling oefent (de motoriek) met knutselen (knippen en plakken).

De leerling oefent met het kijken naar kunst/zoeken naar herkenbare elementen.

De leerling kan een mening over een kunstwerk formuleren en bijvoorbeeld beredeneren waarom hij/zij dit werk wel of niet thuis zou willen ophangen

Nodig

Deze les zal ongeveer een uur duren

-per leerling het werkblad Mondriaan en iets om het werkblad mee in te vullen

-per leerling lijm en een schaar

-per leerling een blad om het werk op te maken (A4 of juist halve A4, wit, zwart, geel, blauw, rood, +eigen keuze)

-rest papier in veel verschillende kleuren

-zeer smalle stroken die kunnen dienen als lijnen (zwarte, rode, gele, blauwe en witte +eigen keuze) (of de leerling knipt zelf of je snijdt alvast een aantal)

-open alvast de linkjes op sheet 8 om te kijken of de films werken/het geluid werkt

-eventueel per leerling kleurplaat Mondriaan

Het verhaal

Deze les kan je op verschillende manieren beginnen. Mijn voorkeur heeft het bij deze les om eerst niet de doelen te bespreken, zo kan je de leerlingen verrassen bij sheet zeven en dan pas vertellen dat alle schilderijen door dezelfde persoon zijn gemaakt.

Op de **eerste zes sheets** staat steeds één schilderij per sheet. Het is aan jou en aan de klas hoe lang je bij elk schilderij stil staat. Belangrijk is het om te benadrukken dat iedereen iets anders kan zien, elke mening is evenveel waard en je hoeft het niet met elkaar eens te zijn. Verklap liever niet dat de werken allemaal van Mondriaan zijn, bewaar dat voor sheet zeven.

De vragen/dingen die je kunt bespreken zijn:

- Wat stelt het schilderij voor?
- Welke kleuren zijn er gebruikt?
- Kan je iets zeggen over de compositie:
Is er duidelijk een voorgrond/achtergrond?
Zo ja, wat zie/herken je op die voorgrond/achtergrond? Wat wil de kunstenaar goed laten zien en wat is er minder belangrijk/opvallend/duidelijk/groot?
- Welk gevoel krijg je bij dit schilderij?
- Door wie denk je dat dit schilderij gemaakt is?
- Hoe denk je dat dit schilderij gemaakt is?
- Vind je het mooi? Waarom? (Zou je het thuis willen ophangen en waar?)

- Bij het laatste schilderij (sheet zes, compositie met groot rood vlak):
  - Herken je het ergens van? (neem een voorwerp of foto mee waarop een dergelijk Mondriaans motief wordt gebruikt, ik had bijvoorbeeld een rol inpakpapier meegenomen en laten zien met dit motief)
  - Bespreek het begrip 'kubisme'

Als de leerlingen nog niet bekend zijn met het woord **compositie** kan je het woord bij **sheet zeven** uitgebreid behandelen. Vertel dat kunstenaars bij het maken van schilderijen nadenken over waar en hoe ze iets afbeelden. Je kan een voorbeeld geven: een achtergrond met een ondergaande zon en heel veel kleuren met ergens in een hoekje twee kleine poppetjes versus een achtergrond van gras en lucht en heel groot en duidelijk/gedetailleerd twee personen midden in het schilderij. Compositie is dus de ordening/de plek van alles wat je ziet op een schilderij.

Op sheet zeven staan de zes schilderijen allemaal achter elkaar. Je kan vragen wie denkt dat er schilderijen bij zitten die door 1 kunstenaar zijn gemaakt, omdat de stijl bijvoorbeeld op elkaar lijkt. Verklap vervolgens dat alle werken van Mondriaan zijn. Leg het begrip 'abstract' uit aan de hand van het eerste behoorlijk concrete werk tot steeds abstracter. Als je vervolgens over Mondriaan vertelt en toelicht dat hij wereldberoemd is en mensen miljoenen voor zijn werk betalen kan je ook even terug naar sheet zes. Laat zien dat hij zijn werk signeert met zijn initialen PM en op dit werk staat ook 21 omdat het in 1921 gemaakt is.

Sheet acht staat in het kader van Mondriaans laatste werk. Je kijkt met de leerlingen twee fragmenten over Mondriaan en het tweede filmpje is gekoppeld aan het werkblad. Bespreek voor het kijken waar de leerlingen op moeten gaan letten tijdens het kijken. Geef ze na het fragment voldoende tijd om hun antwoorden nog even bij te werken en om de laatste vraag te beantwoorden. Bespreek vervolgens de antwoorden met de klas.

Tot slot, sheet negen, de opdracht. Laat de leerlingen kiezen wat ze graag willen doen, de meeste leerlingen vinden het een leuk idee om 1 ding te mogen aanpassen aan het schilderij. Je kan even uitweiden over de primaire kleuren en in de bovenbouw kan je aandacht besteden aan de grijzige vlakken in het werk. Je kan als 'klaarwerk' de kleurplaat die ik van de Victory Boogie Woogie heb gemaakt gebruiken.

De Opdracht

De leerlingen maken een eigen versie van de wereldberoemde *compositie met groot rood vlak* van Piet Mondriaan. De opdracht is om 1 ding te veranderen, maar voel je vrij om zelf de regels te bepalen. Bijvoorbeeld:

- Mondriaan maakt zwarte lijnen: neem een andere kleur voor de lijnen.
- Mondriaan kleurt de vlakken met wit, zwart, rood, geel of blauw: vervang 1 of 2 van die kleuren voor een compleet andere kleur (roze, groen, paars, oranje, etc.)
- Mondriaan werkt met rechthoeken en vierkanten: probeer de vlakken driehoekig of juist meerhoekig te maken.
- Mondriaan heeft vooral de kleur wit gebruikt, laat die kleur eens weg en neem geel, blauw of rood als 'hoofdkleur'.

Laat jouw leerlingen hun werk ook met hun initialen signeren, net zoals Piet Mondriaan.

In de bovenbouw kan je het ook nog hebben over **compositie**. Het grote rode vlak speelt de hoofdrol door de kleur, grootte en prominente plek. Leerlingen kunnen er voor kiezen dat bijvoorbeeld vlakken met eenzelfde kleur elkaar niet mogen grenzen, of juist wel.

